

Пәні бойынша оқыту
бағдарламасының (Syllabus)
титулдық парағы

Нысан
ПМУ ҰС Н 7.18.3/37

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі

С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті

Докторантура және магистратура факультеті

Қаржы кафедрасы

6M050900 «Қаржы» мамандық магистранттарына арналған

Тәуекел менеджменті

ПӘНІ БОЙЫНША ОҚЫТУ БАҒДАРЛАМАСЫ (Syllabus)

Павлодар

Пәні бойынша оқыту
бағдарламасын (Syllabus)
бекіту парағы

Нысан
ПМУ ҰС Н 7.18.3/38

БЕКІТЕМІН

Докторантура және магистратура
факультетінің деканы

_____Ю.А. Ленъков

20__ж. «__»_____

Құрастырушы: _____ э.ғ.к., доцент Д.З. Айгужинова

Қаржы кафедрасы

6M050900 «Қаржы» мамандығының күндізгі оқу нысанындағы
магистранттарына арналған

Тәуекел менеджменті

пәні бойынша оқыту бағдарламасы (Syllabus)

Бағдарлама «__» _____20__ж. бекітілген жұмыс оқу бағдарламасының
негізінде әзірленген.

200__ж. «__» _____кафедра отырысында ұсынылған №_____
хаттама.

Кафедра меңгерушісі _____Н.С.Кафтункина 20__ж. «__» _____

Докторантура және магистратура факультетінің оқу-әдістемелік кеңесімен
мақұлданды 201__ж. «__» _____№__Хаттама

ОӘК төрағасы _____З. Е. Жумабаева 201__ж. «__» _____

1 Оқытушылар туралы мәліметтер және байланысу ақпараттары

Айгужинова Динара Зейнуллақызы, э.ғ.к., доцент

Қаржы кафедрасы А корпусында, Ломов көшесі, 64 үй , 511 аудиторияда орналасқан. Байланысу телефоны 8(7182)673643.

2 Пән туралы мәліметтер

Пән мерзімі 15 апталы жетінші семестрде оқытылады. Оның жалпы сиымдылығы 150 сағат, оның 30 сағаты аудиторлық жұмысқа, ал 30 сағаты магистранттын өздік жұмыстарына бөлінген (СӨЖ). Сабақ түрі бойынша жіктелген аудиторлық сағаттың жіктелуі күнтізбелік жоспарда көрсетілген.

Әрбір шаруашылық қызмет қабылданған басқармалық шешімдерге қатысты жүзеге асырылады, мұндай шешімдер қауіп-қатерлермен байланысты, алдын ала қаралмаған анық емес факторлар қатарымен шартталған болады. Кәсіпкерлік әрқашан тауарлар мен қызметтерге сұраныс пен ұсыныстың тұрақсыздығы, капитал қосымшаларының көп нұсқамалық салалары және кәсіпкерлік пен т.б. салаларындағы білім шексіздігі, құралдарды инвестициялау таңдаулығының әр түрлілігі әсер ететін экономикалық конъюктураның белгісіздігімен байланысты болады.

3 Пәннің еңбек сыйымдылығы

Семестр	Кредиттар саны	Аудиториялық сабақ түрлері бойынша қарым-қатынас сағаттарының саны						Студенттің өздік жұмысының сағат саны		Бақылау нысаны
		барлығы	Дәріс	практика	Зертханалық	студиялық	жеке	барлығы	СРСП	
4	2	30	22,5	7,5	-	-	-	120	30	емтихан
Барлығы	2	30	22,5	7,5	-	-	-	120	30	

4 Пәннің мақсаты және тапсырмасы

Пәннің мақсаты - кәсіпорында тәуекелді басқару және бағалау аясында мықты теориялық білімдер және тәжірибелік дағдыларын алуда тұрады. Кәсіпорынның тиімділігін анықтау және кешенді бағалау дағдыларын дамытуға мүмкіндік туғызады.

Пәннің тапсырмасы:

- тәуекел теорияның сұрақтары бойынша терең теориялық білімдерді

қалыптастыру;

- шаруашылық субъекттердің қызметіндегі формалар және тәуекелдердің түрлерінің зерттеуі;

- қауіп-қатерді бағалау әдістеменің зерттеуі;

- тәуекел шарттағы шешім қабылдаудың қазіргі әдістерінің зерттеуі;

- тәуекелдерді төмендету әдістерін және жолдарын зерттеу.

5 Білімге, икемділікке және машықтарға қойылатын талаптар

Магистрант тәуекел пәндер зерттеудің нәтижесінде білуі керек:

- қаражаттар, салық салу, сақтандыру, кәсіпкерлікті ұйымдастыру төңірегіндегі негізгі нормативтік құжаттарды;

- тәуекелдердің түрлерін;

- тәуекелдерді талдауының сапалы және сандық негізгі әдістерін;

- тәуекел басқарудың негізгі әдістерін, тәсілдерін және қағидаларын;

- тәуекелдік жағдайлардағы шешім қабылдау процесстің ұйымдастыру және ақпараттық қамтамасыз етуі;

- тәуекелдерді минимизациялаудың негізгі бағыттары.

Магистрант тәуекел пәндер зерттеудің нәтижесінде істеу білу керек:

- тәуекелдердің пайда болуының әр түрлі аясын талдау;

- тәуекелдің шамасын және дәрежесін бағалау;

- тәуекелдік жағдайлардағы қолданылған шешімдерді объективті түрде негіздеу;

- тәуекелдерді төмендетуінің тиімді әдістерінің жүйесін қалыптастыру.

Тәжірибелік сабақтары дәріс курста баяндалатын теориялық негіздерді бекіту мақсаттарында жүргізіледі. Осы курсті зерттеу процесстегі алған тәжірибелік дағдылары өз тіршілік циклдың кез келген кезеңде болатын компанияның тәуекел-менеджмент саласында қолдана алады.

6 Пререквизиттер

«Тәуекел менеджменті» пәнін оқып білуде магистранттар «Қаржылық менеджмент (ілгерілетілген курс)», «Тереңдетілген қаржылық талдау» курстарын оқу үдерісінде алған білімдеріне сүйенеді.

7 Постреквизиттер

Аталмыш пәнді үйрену барысында, алынған білім, білік, дағды, икем, машық лайықты мамандық бойынша қорытынды мемлекеттік аттестацияға дайындалу үшін қажет болып саналады.

8 Тақырыптық жоспар
6M050900 «Қаржы» мамандығы бойынша пәннің тақырыптық жоспары

№ р/с	Тақырыптар атауы	Сабақ түрлері бойынша қарым-қатынастық сағаттар саны					
		дәріс-тер	практи-калық (сем)	Зертха-налық	студия-лық	жеке	СӨЖ
1	Тәуекел менеджменттің негізгі аспектітері және тенденциялары	3	1	-	-	-	4
2	Тәуекел-менеджменттің функциялары, ұйымдастыру және ережелері	3	1	-	-	-	4
3	Тәуекелдерді топтастыру	3	0,5	-	-	-	3
4	Тәуекел дәрежесін талдау және бағалау	3	1	-	-	-	4
5	Менеджмент жүйесі ретінде тәуекелдерді басқару	3	1	-	-	-	4
6	Банктік тәуекелдерді басқару	3	1	-	-	-	4
7	Тәуекелдерді сақтандыру	2	1	-	-	-	3
8	Портфел менеджменті	2,5	1	-	-	-	4
	Барлығы	22,5	7,5	-	-	-	30

9 Пәннің қысқаша сипаттамасы (5-8 сөйлем)

Тәуекел басқару саласындағы магистранттың көзқарас қалыптастыратын тәуекел-менеджмент бойынша әдістемелік материалдың бөлімдерінің зерттеуі пәннің міндеті болып табылады. Негізгі экономика-математикалық әдістерді және іскер терминдерді мықты меңгеруі, келешек маманына пайда болатын тәуекелдік жағдайлар мәселесіне өз көзқарасын және пікірлерін айқын білдіруге мүмкіндік береді. Тәуекел құнның қазіргі жағдайларын бағалауды зерделеп магистранттар өз зияткерлік потенциалын және дағдарысқа қарсы кәсіпорынды басқарудың кәсіби дағдыларын жетілдіреді.

Осы курс қазіргі тәуекелдердің классификациясын, тәуекелді ретке келтіруге және сақтандару әдістерін меңгеріп, анықсыздықты азайтып, сонымен бірге кәсіпорынның шаруашылық жұмысының әр түрлі кезеңдеріне оның құнын анықтауға мүмкіндік береді.

10 Курс компоненттері

10.1 Пән тақырыптарының мазмұны

Тақырып 1. Тәуекел менеджменттің негізгі аспектітері және тенденциялары

Тәуекел- менеджменттің негізгі міндеттері. Тәуекел менеджментті қолдану. Тәуекелдердің түрлері бойынша тәуекелдерді басқару.

Тақырып 2. Тәуекел-менеджменттің функциялары, ұйымдастыру және ережелері

Тәуекел-менеджменттің функциялары. Тәуекел- менеджментті ұйымдастыру. Тәуекел- менеджменттің ережелері.

Тақырып 3. Тәуекелдерді топтастыру

Шаруашылық келісім-шарттарды орындамаудың тәуекелдері. Нарықтық конъюнктураның өзгерісі және бәсекелестіктің күшейтуінің тәуекелдері. Жоспарламаған шығындардың пайда болуы және табыстардың төмендетуінің тәуекелдері. Қалған өндірістік тәуекелдіктер.

Тақырып 4. Тәуекел дәрежесін талдау және бағалау

Тәуекелдер талдауының теңестіру (идентификация) және концептуалды бағыттары. Идентификацияның және тәуекелдерді талдауының мазмұны. Идентификацияның және тәуекелдерді талдауының кезеңдері.

Тәуекелді басқару жүйесінің ақпараттық қамтамасыз етуінің қағидалары. Мәліметтің сыртқы және ішкі көздері. Тәуекелді анықтау үшін мәліметтің көздері. Ақпараттық жүйе. Тәуекелдердің көруі.

Тақырып 5. Менеджмент жүйесі ретінде тәуекелдерді басқару

Кәсіпорындағы тәуекелдерді басқарудың процессі. Тәуекелдерді басқаруының әдістері. Тәуекелді өтеуден қашудың әдістері. Тәуекелді оқшалау және диссипациялау әдістері. Тәуекелді өтеу әдістері.

Тақырып 6. Банктік тәуекелдерді басқару

Банктін орналастырылған қорлардың өтелмеу тәуекелі. Банк тәуекелдігінің көрсеткіштері.

Тақырып 7. Тәуекелдерді сақтандыру

Форвард және фьючерс шарттары. Опциондар. Сақтандыру немесе хеджеландыру.

Тақырып 8. Портфел менеджменті

Несиелер тарту инвестициялық бағдарламасындағы тәуекелдерді талдау. Негізгі ұғымдар және инвестициялардың тиімділігінің бағалау принциптары.

10.2 Практикалық (семинар, зертханалық, студиялық, жеке) сабақтардың мазмұны және тізімі

Тақырып 1. Тәуекел менеджменттің негізгі аспектері және тенденциялары

Тәуекел- менеджментті компанияда қалыптастыруі. Тәуекелдердің өлшемінде бағалаудың дәлдігі

Тақырып 2. Тәуекел-менеджменттің функциялары, ұйымдастыру және ережелері

Тәуекел- менеджменттің жұмыс жасауын ақпараттық қамтамасыз ету.

Тақырып 3. Тәуекелдерді топтастыру

Коммерциялық тәуекелдер. Қаржы-қаражаттық тәуекелдіктер. Өндірістік тәуекелдіктер.

Тақырып 4. Тәуекел дәрежесін талдау және бағалау

Қолайлы тәуекелдің тұжырымдамасы. Тәуекелдін шекті мәндері. Тәуекелді капитал. Екіұштылықтардын жүйесі. Екіұштылықты саладағы ұтымдылықтың анықтауының белгілері.

Тәуекел дәрежесінің анықтауы. Тәуекелдердің нормалы үлестірілу және қисығы. Тәуекел дәрежесінің анықтауында сарапшылық бағалау әдістері. Тәуекел құнның тұжырымдамасы (value at risk - var).

Тақырып 5. Менеджмент жүйесі ретінде тәуекелдерді басқару

Кәсіпкерлік тәуекелдердің төмендету. Ақпараттық тәуекелдерді басқару. Тәуекелдердің қаржыландыру әдістері.

Тақырып 6. Банктік тәуекелдерді басқару

Банк тәуекелдіктің бағалау әдістемесі. Банк қорлар объектінің орналастырудың тәуекелдігін рәсми бағалау әдістемелігі.

Тақырып 7. Тәуекелдерді сақтандыру

Хеджеландыру үлгісі

Тақырып 8. Портфел менеджменті

Инвестициялық портфелді тиімді таңдауы. Инвестициялық портфелді таңдауының мәселесі. Диверсификацияланған портфел.

10.3 Магистранттың өздік жұмысының мазмұны

10.3.1 6M050900 «Қаржы» мамандығы бойынша МӨЖ түрлерінің тізімі

№	СӨЖ түрі	Есеп беру нысаны	Бақылау түрі	Сағатқа шаққандағы көлемі
1	Дәрістерге қатысу және жұмыс түрлерін атқару	Конспект	Сабақтарға қатысу	6
2	Тәжірибелік сабақтарға қатысу және жұмыс түрлерін атқару	Жұмыс дәптері	Сабақтарға қатысу, есептерді қорғау	6
3	Аудиторлық сабақтардың мазмұнына кірмеген материалдарды қарастыру	Жұмыс дәптері	Есеп шығару	9
4	Бақылау шараларына дайындалу барысы	жауап беру парағы	ағымдағы және кезеңдік бақылау	9
	БАРЛЫҒЫ			30

Магистранттарға реферат формасында жазбаша түрде әзірлеуге бір ғылыми баяндама ұсынылады және оны ауызша қорғау қажет. Баяндамаға қойылатын негізгі талаптар: таңдаулы тақырып бойынша тәжірибелік мәліметтерінің мазмұндамасы, көзқарастарды, пікірлерді, ұсыныстарды дәлелдеу, қысқа және нақтымазмұндамалар. Баяндама өте көкейкесті сұрақтар бойынша дамиды, ғылыми конференцияға толықтырып қатысуына тапсырылады.

Рефераттарының тақырыбы көрсетілген төменде толықтыра алады келісуде оқытушымен магистрантпен.

10.3.2 Магистранттердің өздігінен оқуына бөлінген тақырыптардың тізімі

Тақырып 1. Тәуекел менеджменттің негізгі аспектері және тенденциялары

Тәуекел- менеджментті компанияда қалыптастыруі. Тәуекелдердің өлшемінде бағалаудың дәлдігі

Тақырып 2. Тәуекел-менеджменттің функциялары, ұйымдастыру және ережелері

Тәуекел- менеджменттің жұмыс жасауын ақпараттық қамтамасыз ету.

Тақырып 3. Тәуекелдерді топтастыру

Коммерциялық тәуекелдер. Қаржы-қаражаттық тәуекелдіктер. Өндірістік

тәуекелдіктер.

Тақырып 4. Тәуекел дәрежесін талдау және бағалау

Қолайлы тәуекелдің тұжырымдамасы. Тәуекелдің шекті мәндері. Тәуекелді капитал. Екіұштылықтардың жүйесі. Екіұштылықты саладағы ұтымдылықтың анықтауының белгілері.

Тәуекел дәрежесінің анықтауы. Тәуекелдердің нормалы үлестірілу және қисығы. Тәуекел дәрежесінің анықтауында сарапшылық бағалау әдістері. Тәуекел құнның тұжырымдамасы (value at risk - var).

Тақырып 5. Менеджмент жүйесі ретінде тәуекелдерді басқару

Кәсіпкерлік тәуекелдердің төмендету. Ақпараттық тәуекелдерді басқару. Тәуекелдердің қаржыландыру әдістері.

Тақырып 6. Банктік тәуекелдерді басқару

Банк тәуекелдіктің бағалау әдістемесі. Банк қорлар объектінің орналастырудың тәуекелдігін рәсми бағалау әдістемелігі.

Тақырып 7. Тәуекелдерді сақтандыру

Хеджеландыру үлгісі

Тақырып 8. Портфель менеджменті

Инвестициялық портфельді тиімді таңдауы. Инвестициялық портфельді таңдауының мәселесі. Диверсификацияланған портфель.

10.4. 6M050900 «Қаржы» мамандығы бойынша ағымдағы үлгерімді бақылау шараларының күнтізбелік кестесі

1 рейтинг										Барлығы
Апталар	1	2	3	4	5	6	7	8		
Апта үшін максималды балл										100
Дәрістерге қатысу және дайындалу	ДӨЖ түрі	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	8
	Бақылау нысаны	У	У	У	У	У	У	У	ПК	
	Макс.балл	1	1	1	1	1	1	1	1	
Тәжіриб. сабақтарға (сем) қатысу және дайындалу, үй тапсырмасын орындау	ДӨЖ түрі	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	8
	Бақылау нысаны	-	П	П	П	П	П	П	П	
	Макс.балл	1	1	1	1	1	1	1	1	
ДӨЖ орындауы	ДӨЖ түрі	-	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	24
	Бақылау нысаны	-	П	ПР	П	ПР	П	ПР	П	
	Макс.балл	-	3	4	3	4	3	4	3	
Курс тақырыптары бойынша ағымдағы бақылау	Бақылау нысаны	-	ПК	ПК	ПК	ПК	ПК	ПК	ПР	60
	Макс.балл	-	9	8	9	8	9	8	9	
Межелік бақылау 1									100	
2 рейтинг										Барлығы
Апталар	9	10	11	12	13	14	15			
Апта үшін максималды балл										100
Дәрістерге қатысу және дайындалу	Вид СРМ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ		7
	Форма контроля	У	ПК	У	ПК	У	ПК	У		
	Мак. балл	1	1	1	1	1	1	1		
Тәжіриб. сабақтарға (сем) қатысу және дайындалу, үй тапсырмасын орындау	Вид СРМ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ		7
	Форма контроля	П	П	П	П	П	П	П		
	Мак. балл	1	1	1	1	1	1	1		
ДӨЖ орындауы	Вид СРМ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ	ДЗ		26
	Форма контроля	ПР	П	ПР	П	ПР	П	ПР		
	Мак. балл	3	3	4	4	4	4	4		
Курс тақырыптары бойынша ағымдағы бақылау	Форма контроля	ПК	ПК	ПК	ПК	ПК	ПК	ПР		60
	Мак. балл	9	8	9	8	9	8	9		
Межелік бақылау 2									100	
Т – сабақ тақырыбы; Қ – талқылауға қатысу; АС – ауызша сұрау; К – тақырып бойынша сұрақтар конспекті; КТ – конспекті тексеру; Р – реферат; Б – реферат мазмұны бойынша баяндама										

11 Курс саясаты

Егер Сіз барлық сабақтарға кешугісіз қатыссаңыз, барлық сабақтарға дайын болсаңыз және белсенді жұмыс істесеңіз, барлық тапсырмаларды мерзімінде және сапалы орындасаңыз, онда бақылау шараларының күнтізбелік кестесінде көрсетілген масималды балл жинайсыз.

Оқу үрдісіне қатысу дегеніміз сабақтарға қатысуды, талқылауларға дайын болу және белсенді қатысуды білдіреді.

Межелік бақылау тестілеу нысанында өткізіледі. Тапсырмалардың жалпы саны 20, әрбір ұрыс жауап 5 баллға бағаланады.

Ағымдағы үлгерім мен межелік бақылау нәтижелері бойынша P1 және P2 рейтингтері келесі формула бойынша анықталады:

$$P1 = AY1 * 0,7 + MB1 * 0,3 ,$$

$$P2 = AY2 * 0,7 + MB2 * 0,3 ,$$

мұндағы P1 – бірінші рейтинг,

P2 – екінші рейтинг,

AY1 – семестрдің бірінші жартысы үшін ағымдағы үлгерім,

AY2 – семестрдің екінші жартысы үшін ағымдағы үлгерім,

MB1 – бірінші межелік бақылау,

MB2 – екінші межелік бақылау

Емтихан билеттер бойынша жүргізіледі. Бір билеттегі тапсырмалардың жалпы саны 2. Әрбір дұрыс жауап 50 баллға бағаланады.

Пән бойынша қорытынды баға баллмен келесі формуламен анықталады

$$K = ЖР * 0,6 + E * 0,4 ,$$

мұндағы ЖР, E – жіберу рейтингісінің қорытындылары бойынша жиналған және емтиханда алған сәйкес баллдар.

Негізгі

- 1) Селюков, В. К. Риск–менеджмент организации: учебное пособие. – М. : МГТУ им. Н. Э. Баумана, 2008. – 187 с
- 2) Воробьев, С. Н. Управление рисками в предпринимательстве. – М. : Дашков и К, 2008. – 770 с.
- 3) О. И. Лаврушина, Н. И. Валенцевой. Банковские риски: учебное пособие. – М. : КНОРУС, 2008. – 232 с.
- 4) Ширяев В. И. Модели финансовых рынков: оптимальные портфели управление финансами и рисками: учебное пособие для студ. Вузов. – М. : ЛИБРОКОМ, 2009. – 216 с.
- 5) Иванов А.А., Олейников С.Я., Бочаров С.А. Риск менеджмент: учебно-методический комплекс. – М. : Изд. центр ЕАОИ, 2008. – 193 с.
- 6) Шелекбай Ә.Д., Әлмерекөв Н.А. Банк ісіндегі тәуекел-менеджмент: теориясы, әлемдік практика, Қазақстан тәжірибесі: Оқу құралы. – Алматы: Экономика, 2007. – 208 бет

Қосымша

- 7) Кусаинов Т. А. Наука управления риском в сельском хозяйстве. – Астана, 2004. – 360 с.
- 8) Тимченко В. А. Бизнес–планирование как инструмент профессионального управления собственным бизнесом в Республике Казахстан – Павлодар: ЭКО, 2004. – 312 с.
- 9) Колтынюк Б. А. Инвестиционные проекты: Учебник для вузов. – СПб. : Изд–во Михайлова В.А., 2002. – 420 с.
- 10) Антикризисное управление: Учеб. для эконом. спец. вузов / Под ред. Э.М. Короткова. – М. : ИНФРА – М, 2003. – 150 с.
- 11) Балабанов И.Т Основы финансового менеджмента. Как управлять экономикой. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 320 с.
- 12) Гранатуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения. – М., Дело и сервис, 2003. – 310 с.
- 13) Дж. К. Шим, Дж. Г. Сигел. Финансовый менеджмент. – М. : Филинь, 2004. – 160 с.
- 14) Кид Уорд Стратегический управленческий учет. – М. : Олимп–бизнес, 2005 – 448 с.
- 15) Контролинг как инструмент управления предприятием/ Е.А. Ананьина, С.В. Данилочкин, Н.Г. Данилочкина и др. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 2006. – 279 с.
- 16) Новиков И.А. и др. Стратегия управления банковскими рисками. – Алматы: Каржы–каражат, 2003. – 310 с.
- 17) Рогов М.С. Риск–менеджмент. – И. : ИНФРА–М, 2004. – 160 с.
- 18) Э.М.Короткова Антикризисное управление: Учеб. для эконом. спец. Вузов. – М. : ИНФРА – М, 2003. – 210 с.
- 19) Ван Грюнинг, С. Б. Братанович Анализ банковских рисков: система оценки корпоративного управления и управления финансовым риском. – М. : Весь Мир, 2007.–289 с.